

Інфраструктура, транспорт і логістика в Україні

1. Стан сектору

2. Законодавство

3. Виклики

4. Перспективи розвитку сектору

В

1. Стан сектору

Логістика та транспортування є одним із ключових секторів, що забезпечує роботу більшості економічних галузей. Цей сектор має безпосередній вплив на розвиток держави та конкурентну спроможність національних виробників, забезпечення надходжень до бюджету та вихід національних товарів на міжнародні ринки.

Потреба в розвитку транспортних шляхів і логістичного сектору також зумовлена воєнними діями в Україні. Доставка необхідних товарів, техніки та гуманітарної допомоги від країн-партнерів є нагальною потребою.

Завдяки географічному розташуванню, Україна історично виконувала роль зв'язуючої ланки між Європою та Азією. Це зумовило розвиток транспортної інфраструктури в усіх сферах транспорту.

Через воєнні дії транспортна інфраструктура зазнала значних збитків – як прямих, так і опосередкованих. Загальна сума збитків, завданих війною транспортному сектору, оцінюється мінімум в розмірі 30,5 млрд євро, а потреби реконструкції і негайного відновлення – 66,8 млрд євро. Найбільших обсягів коштів потребує відновлення саме автомобільних доріг державного значення – 29%, ще 16% складають дороги місцевого значення.

Незважаючи на війну, інфраструктура України залишається важливим напрямком для розвитку й інвестицій. Саме тому Україна робить певні кроки, щоб спростити інвесторам доступ до цього ринку.

2. Законодавство

Сектор транспорту та логістики в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів, зокрема Національною транспортною стратегією України до 2030 року. Ця стратегія спрямована на гармонізацію з нормами Європейського Союзу, відображаючи прагнення до інтеграції з Транс'європейською транспортною мережею (TEN-T).

Стратегія відображає серед іншого:

- принцип «відбудуй краще ніж було» (build back better). Для дотримання цього принципу запроваджено цифрову систему DREAM;
- додаток до стратегії Операційний план на 2025-2027 роки, який має більш чіткий і структурований вигляд;
- до 2026 року планують запровадити закони ЄС щодо доступу до ринку автомобільних перевезень і забезпечення соціальних гарантій й умов праці водіїв;
- до 2027 року влада бере на себе зобов'язання подати до парламенту проєкт змін до закону про автомобільний транспорт, які стосуватимуться питань перевезення швидкопсувних харчових продуктів;
- до 2027 року низка міністерств повинна буде ухвалити свої зміни до нормативно-правових актів, щоби заборонити перевізникам здійснювати навантаження з перевищенням габаритно-вагових норм без відповідного дозволу та випускати такі транспортні засоби на дороги з місць завантаження (кар'єрів, елеваторів, пунктів вирубки лісу, портових агентів тощо);
- очікується підписання двосторонніх та багатосторонніх угод для лібералізації автомобільних вантажних перевезень.

У серпні 2025 року уряд України оприлюднив Проєкт Програми дій Уряду до кінця 2026 року. Програма передбачає, зокрема:

- забезпечення фінансової стабільності "Укрзалізниці" як критично важливого перевізника;
- запровадження європейських норм інтероперабельності та безпеки на залізничному транспорті;
- пріоритет на державно-приватне партнерство у морському порту Чорноморськ;
- впровадження Морського Єдиного вікна в морських портах України;
- реформа автомобільних перевезень за європейськими стандартами безпеки;
- уряд планує посилити Агентство відновлення як центр експертизи для модернізації транспортної системи за європейськими стандартами;
- збільшення пропускної спроможності кордону щонайменше на 15% для вантажного та пасажирського транспорту;
- забезпечення сталого функціонування зернового коридору;
- створення сучасної прикордонної інфраструктури для ефективного ведення бізнесу;
- формування передумов для відновлення, модернізації та стійкого розвитку інфраструктури.

Уряд України запровадив цифрову екосистему «Система управління публічними інвестиціями «DREAM» для забезпечення прозорості

www.DLF.ua

фінансування та реалізації інфраструктурних проєктів.

Ці й інші коригування українського законодавства також спрямовані на гармонізацію з «Зеленою угодою» Європейського Союзу, що передбачає нові норми щодо викидів та енергоефективного транспорту.

Очікується, що вже в 2025 році будуть подані законопроекти про цифрові логістичні системи та безпаперову торгівлю.

3. Виклики

Попри прогрес у законодавстві, існує низка стримуючих факторів, що впливає на розвиток транспортної та логістичної інфраструктури України.

Військові дії та обстріли завдали серйозної шкоди транспортній інфраструктурі, збитки якої оцінюються в мільярди євро. Згідно з даними Національної ради з відновлення України, станом на початок 2024 року значна частина інфраструктури потребувала реконструкції. Особливо це актуально в прикордонних регіонах, де зношування доріг зросло через збільшення вантажопотоків до країн Європейського Союзу.

Обмежене державне фінансування та скорочення бюджетних асигнувань на модернізацію ускладнюють ситуацію. Наприклад, підхід "залишкового фінансування" для утримання доріг призводить до неефективності та затримок у реалізації важливих проєктів.

Також виникають проблеми через повільне прийняття, вибіркочку імплементацію та виконання нормативних актів, необхідних для гармонізації законодавства з Європейським Союзом.

Повільне впровадження стандартів безпеки та екологічних норм Європейського Союзу обмежує інтеграцію України. Корупційні ризики та бюрократична неефективність, на які скаржаться інвестори продовжують стримувати збільшення інвестицій.

У логістичному секторі зберігаються операційні проблеми, зокрема застаріле обладнання та недостатня цифрова інфраструктура, а також відсутність достатніх внутрішніх інвестицій.

4. Перспективи розвитку сектору

Незважаючи на виклики, сектор транспорту та логістики України має значний потенціал для інвестицій.

www.DLF.ua

Національна транспортна стратегія України до 2030 року та її Операційний план на 2025–2027 роки передбачають низку заходів, зокрема модернізацію транспортних активів до 2030 року та залучення інвестицій через державно-приватне партнерство та міжнародне фінансування.

Крім того, програми передбачають захист інвестицій і міжнародного партнерства.

Зокрема заплановано:

- введення в дію компенсаційного механізму від держави у випадку отримання шкоди внаслідок збройної агресії на морі для стабільного судноплавства в акваторії Чорного моря;
- до кінця 2025 р. – завершення будівництва залізничної колії Чоп-Ужгород за європейським стандартом;
- продовження "транспортного безвізу" з ЄС та відкриття нових ринків для експорту;
- до кінця 2026 р. – забезпечення можливості бездозвільного проїзду для двосторонніх та транзитних перевезень вантажними автомобілями до ЄС;
- збільшення пропускної спроможності кордону щонайменше на 15% для вантажного та пасажирського транспорту;
- до кінця 2026 р. – збільшення пропускної спроможності кордону ще на 15% та відкриття щонайменше 12 нових або модернізованих пунктів пропуску;
- встановлення нової інфраструктури на 10 пунктах пропуску на кордоні з країнами ЄС та з Республікою Молдова;
- підписання угоди між Україною та ЄС щодо використання смарт-тахографів;
- до кінця 2025 р. – оголошення концесійного конкурсу щодо 40-го контейнерного та першого універсального терміналу в морському порту Чорноморськ та прийняття рішення про доцільність проекту концесії поромного комплексу.

Закріплення принципу «відбудуй краще ніж було» (build back better) передбачає пріоритетність сучасної та сталої інфраструктури.

Крім того, розвиток транспортної та логістичної інфраструктури створює додаткові можливості в будівництві (реконструкції) та розвитку в інших секторах.

У рамках програми Ukraine Facility та за підтримки міжнародних партнерів в найближчі роки планується розширення сонячних і вітрових електростанцій, а також модернізація електромереж для забезпечення стабільного енергопостачання.

Інтеграція енергетичних проектів із транспортною інфраструктурою, наприклад, електрифікація залізниць та створення зарядної інфраструктури для електромобілів, відкриває нові можливості для інвесторів у «зелені» технології.

www.DLF.ua

Крім того, відбудова інфраструктури, включаючи логістичні хаби, склади та адміністративні будівлі, є ключовим елементом для подальшої реконструкції та відбудови пошкоджених або знищених будівель і споруд.

При цьому, багато проєктів у відновлювальній енергетиці та будівництві фінансуються через державно-приватне партнерство та міжнародні гранти, що знижує ризики для інвесторів.

Таким чином, сектор транспорту та логістики України у 2025 році перебуває на перетині викликів, спричинених війною, та значних можливостей для розвитку.

Прийняття нормативної бази, гармонізованої зі стандартами Європейського Союзу, створює основу для розвитку, а державні ініціативи та міжнародна підтримка формують сприятливе середовище для інвестицій.